ALEVİLİK ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

The Journal of Alevi Studies

HAKEMLİ DERGİ

Yaz/*Summer* 2013, Sayı/*Volume* 5

Uluslararası Süreli Yayın - 6 ayda bir yayımlanır - Ücretsizdir.

ISSN 2146-4421

Ankara, Haziran - 2013

SÜTLÜCE'DE BİR BEKTAŞİ OCAĞI: CAFERABAD (BADEMLİ-MÜNİR BABA) TEKKESİ

A HEARTH BEKTASHI IN SUTLUCE: CAFERABAD (BADEMLİ-MUNİR BABA) DERVISH LODGE

Fahri MADEN[1]

ÖZET

İstanbul Sütlüce'deki Caferabad (Bademli-Münir Baba) Tekkesi 1528 yılında inşa edilmiştir. Başlangıçta bir mesire ve gezinti yeri olan tekke XVII. yüzyılda Evliya Çelebi tarafından ziyaret edilmiş ve hakkında bilgi verilmiştir. Ona göre Sütlüce'nin en eski tekkesi olan Caferabad Tekkesi'nin banisi Kanuni Sultan Süleyman'ın hizmetkârlarından Cafer adlı kişidir. O dönemde tekke şehrin yüksek bir yerinde olup, çeşitli ağaçlar ile pek çok sofalar ve avlularla süslüydü. Bununla birlikte tekke XVIII. yüzyılın ikinci yarısında Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi tarafından inşa ettirilerek, tam bir tekke hüviyetine kavuşturulmuştur. 1814 yılında Bektaşi tarikatına intikal eden tekke, 1826'da Yeniçeri Ocağı ile birlikte Bektaşiliğin de yasaklanması üzerine kapatılıp yıktırılmıştır. Bu arada tekkede şeyh bulunan Mustafa Baba sürgün edilirken tekkenin emlakı zapt edilmiştir. Uzun yıllar yıkık bir halde kalan Bademli Tekkesi, 1886 yılında Münir Baba tarafından yeniden faaliyete geçirilmiştir. Münir Baba, İstanbul'da ve Bektaşiler arasında büyük bir şöhret kazanmış ve 1912 yılında vefat edinceye kadar pek çok halife yetiştirmiştir. 1925 yılında tüm tekke ve türbelerin kapatılışına değin faaliyetlerini sürdüren Bademli Tekkesi, varisleri tarafından 1936 yılında satışa çıkarılmış ve 1940 yılında yıktırılmıştır. Bu çalışmada, Caferabad (Bademli-Münir Baba) Tekkesi'nin tarihi; arşiv belgeleri ve kaynak eserler ışığında ele alınmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Bektaşilik, Caferabad, Bademli Tekkesi, Münir Baba.

ABSTRACT

Caferabad (Bademli-Münir Baba) dervish lodge was built in 1528 at Sütlüce in İstanbul. The dervish load, which were a promonade and recreation area at first, was visited by Evliya Çelebi in XVII Century and information was recorded about it. According to him, the founder of Caferabad dervish lodge, the oldest lodges of Sütlüce, is a person named Cafer, one of the servants of Sultan Suleiman. At those times, the lodge

1 Yrd. Doç. Dr., Kastamonu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

was at a high place of the city and decorated with variety of trees, sofas and courtyards. However, dervish lodge was buit by Shaykh al-Islam Damatzâde Feyzullah Efendi at the second half of the XVIIIth century and has gained an exact dervish lodge identity. The lodge that was transferred to the Bektashi sect in 1814 was clossed down and demolished over the prohibition of Bektashism with guild of jannisaries in 1826. In the meantime, Mustafa Baba, who was the sheikh in the dervish lodge was exiled and the property of the dervish lodge was seized. Bademli Dervish Lodge, which has stayed collapsed so many years, was reactivated by Munir Baba in 1886. Munir Baba has earned a great reputation in İstanbul in Bektashi society and has trained many caliph until he passed away in 1912. The Bademli Dervish Lodge, which has continued its activities until 1925 when all of the lodges and shrines, was put up for sale in 1936 by the inheritors and was demolished in 1940. In this study, history of Caferabad (Bademli- Munir Baba) Dervish Lodge is discussed in light of archive documents and source materials.

Key Words: Bektashism, Caferabad, Bademli Dervish Lodge, Münir Baba.

GİRİŞ: CAFERABAD (BADEMLİ-KÖMÜRCÜ BABA) TEKKESİ

Eyüp semti tarih boyunca Bektaşi tekkelerinin açıldığı ve tarikatın faaliyetlerinin yoğunlaştığı bir bölgedir. Bektaşi kültürünün bölgede temsil edilmesi İstanbul'un fethine kadar gitmektedir. Özellikle XVI. yüzyıldan itibaren Bektaşiliğin teşkilatlı bir yapıya kavuşmasıyla bu faaliyetler ivme kazanmıştır. Sırasıyla Eyüp ve çevresinde Bektaşiliğe bağlı olarak Karyağdı Baba, Sarı Sufi Hüseyin Baba (Karaağaç), Bıçakçı Baba, Evlice Baba ve Caferabad (Bademli) tekkeleri açılmıştır (BOA, MAD, 9766, s.338-339; BOA, MAD, 9731, s.406-407; Noyan, 2002: 129, 143-146, 149, 185, 382).

Sütlüce'deki Caferabad (Bademli) Tekkesi'nin tarihi XVI. yüzyıla kadar gitmektedir. Gülşen-i Şuara'da yer alan Hüsam Bey'in Caferabad Tekkesi için söylediği bir tarih manzumesinden söz konusu tekkenin Kanuni Sultan Süleyman'ın tahta çıkışından sekiz yıl sonra, 1528'de inşa edildiği tespit edilmiştir (Göncüoğlu, 2005: 123).[2] Âşık Mehmet, XVI. yüzyılın sonlarında bu tekkenin bir mesire ve gezinti yerinde olduğunu, buraya gelen halkın yemek için ihtiyaç duyacakları alet ve eşyaların mevcut bulunduğunu haber vermektedir (Âşık Mehmed, 2007: 1096). Bu itibarla sözü edilen tekke başlangıçta, bir teferrüç, yani gezinti ve mesire yeriydi. Eski metinlerdeki "tekke" kelimesi bazen bir teferrüçgah, bazen pehlivanlar ve okçular gibi bir spor kulübü ve hatta bazen de bir cüzzamlılar (miskinler) evi gibi sosyal dayanışma sağlayan bir hayır müessesesiydi (Turnalı vd., 1984: 145). Nitekim Caferabad

2 Caferabad Tekkesi'nin kuruluşunu İstanbul'un fethine katılan Şahkulu'ya kadar dayandıran da olmuştur. Daha sonra harap olan tekkenin Fatih Sultan Mehmet ve II. Bayezid dönemlerinde yaşayan, Yavuz Sultan Selim'in idam ettirdiği nişancısı Tacizâde Cafer Çelebi tarafından ihya edilip Caferabad ismini aldığı dile getirilmiştir(Göncüoğlu, 2005: 123).

Tekkesi de başlangıçta klasik anlamda bir tarikat tekkesi değil mesire-tekke türünde bir kuruluştu (Göncüoğlu, 2005: 123).

Cefarabad Tekkesi bir sonraki yüzyılda da bu özelliğini devam ettirmişti. Oldukça eğimli bir arazide bulunan tekke binaları istinat duvarlarıyla Haliç'e doğru kademeli setler üzerine yerleştirilmişti. Bölgedeki Osmanlı yerleşimiyle yaşıt olan Caferabad Tekkesi, Evliya Çelebi'nin XVII. yüzyılda verdiği bilgilere göre buradaki eski bir kalenin temelleri üzerinde kurulmuştu (Evliya Çelebi, 2006: 18).[3] Yine Evliya'nın naklettiğine göre Sütlüce'nin en eski tekkesi olan Caferabad Tekkesi'nin banisi Kanuni Sultan Süleyman'ın hizmetkârlarından, zevk sahibi Cafer adında biriydi. O dönemde tekke şehrin yüksek bir yerinde olup, çeşitli ağaçlar ile pek çok sofalar ve avlularla süslüydü. Sultan Süleyman bu tekkenin denize bakan bir köşesinde kalıp gezmiş, Hint padişahından rengârenk nakışlı ve deriden yapılmış yemek sofrası, yüz adet Hıtayî tabaklar, kâseler, birçok kıymetli kapkacak hediye gelince hepsini birden bu tekkeye vakfetmiştir. Fakat sonraları zorbalar ortaya çıkınca bunlar hazineye alınmış, tekkede sadece sofra ile bir adet şeftali çekirdeğinden yapılmış, gayet garip derviş keşkülü kalmıştır. Keza bu kaşık Hindistan'da yetişen şeftalinin yarım çekirdeğinden, kenarları altın ve gümüş halkalarla süslenerek yapılmıştı ki iki okka miktarı su alabiliyordu. O dönemde hâlâ hazinede muhafaza edilen bu keşkülden Sultan II. Selim su içmiştir. Keşkül bir değil, belki beş kâse su alabilecek büyüklükteydi. Ayrıca XVII. yüzyılda bu tekkenin parlak duvarlarındaki yazılar, ibretle seyredilecek nakış ve resimler kalem ile tarif edilemez güzellikteydi. Hatta Nakkaş Rıza, tekkenin duvarına siyah kalemle vahşi geyik tasvirini büyük bir kaya üzerinde öyle resmetmişti ki Behzat ve Mani bir çizgisini çekmekten aciz kalırlardı. Hâsılı bu tekke bilgili kişilerin beğendiği bir "âsitâne-i teferrücgâh-ı mesiregâh köşe"ydi (Evliya Çelebi, 2006: 198-199). Acem şairlerinden Habibi'nin mezarı bu tekkedeydi. Evliya'ya göre Yavuz Sultan Selim'in nedimlerinden olan bu şaire Caferi mezhebinden olduğu gerekçesiyle Caferabad Tekkesi'ne defnedilmeyi vasiyet etti, diye iftira edilmiştir (Evliya Çelebi, 2006: 199)[4].

Skarlatos'da Evliya Çelebi'nin tekke ile ilgili verdiği bilgileri adeta tekrar etmektedir. Ona göre Caferabad Tekkesi Kanuni Sultan Süleyman'ı tedavi eden bir tabip tarafından inşa edilmiş, tekkenin yapımına bir Hintli yardımcı olmuş ve Kanuni de tekkeye çeşitli eşyalar hediye etmiştir (Göncüoğlu, 2005: 123).

Başlangıçta bir teferrüç yeri olan Caferabad Tekkesi, Bektaşi tekkesi de olmayıpsonradan bu tarikata intikal ettiği tespit

3 "Galemikra kal'ası ki hâlâ Südlüce kasabasında Cafer-âbâd tekyesi zemîninde mezkûr kal'anın esâs-ı binâları zâhirdir." (Evliya Çelebi, 2006: 18).

4 Fuat Köprülü'nün, Evliya Çelebi'nin rivayeti ve şairle ilgili verdiği bilgiler için bkz. Köprülüzâde Mehmed Fuad, "Azeri Edebiyatına Dair Notlar: Hasan Oğlu ve Habîbi", Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası, C. IV, Sayı: 1, Mart-Nisan 1925, s. 71-77. İstanbul.

edilmektedir. Tekke kaynaklarda "Bademli", "Damatzâde Feyzullah Efendi", "Kömürcü Baba", "Kiremitli" ve "Münir Baba" isimleriyle de anılmaktadır. Oldukça uzun bir tarihi geçmişi olması sebebiyle tekke dönemsel olarak bu şekilde değişik adlarla anılmıştır. XVIII. yüzyılda faaliyetlerini sürdüren (VGMA, Defter nr. 666, s.105), ancak zamanla harap bir hale gelen tekkeyi tamir ettirerek yeniden faaliyete geçiren Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi (ö. 1761) olmuştur (Işın, 1994: 34).

Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi tekkede evladiyet üzere bir vakıf kurarak sahip olduğu emlakını tekkenin ihtiyaçları için bağışlamıştır.[5] Tekke vakfı Eylül 1764 yılında tevliyet ve zaviyedarlık meselesiyle gündeme gelmiştir. O tarihte Eyüp Sütlüce'de vaki tekkenin tevliyet ve zaviyedarlığına vakıf evladından mutasarrıf olan Ahmet, İbrahim ve Mehmet'in vefat etmiş olmaları sebebiyle, bunlardan Ahmet'in kızı Şerife Ayşe tasarruf etmektedir. Ayrıca Şerife Fatma vakıf evladından olduğunu iddia ederek tevliyet ve zaviyedar konusunda hak talebinde bulunmuştur. Ancak Şerife Fatma iddiasını ispat edemediğinden tevliyet ve zaviyedarlık yetkisinin Şerife Ayşe'ye ait olduğuna karar verilmiştir (VGMA, Defter nr. 666, s.105).

Öte yandan Hasırizâde Şeyh Hacı Mustafa İzzî Efendi'nin kayınpederinin vefatı üzerine Sütlüce'ye nakil ile bir hane kiralayıp bir süre ikamet ettikten sonra mezkûr haneyi ittisalinde bulunan Caferabad Tekkesi ta'bir olunan teferrüç mahallini satın alarak 1199 (1784-1785) tarihinde bir zaviye yaptırdığı rivayet edilmektedir (Kolağası Mehmed Râif, 1314: 562). Böyle olmakla birlikte Şeyh Mustafa İzzî Efendi'nin Kanuni döneminden itibaren bir gezinti ve mesire yeri olan Caferabad Tekkesi'ne ait tüm gezinti alanını değil, sadece bir bölümünü satın alıp tekkesini kurduğu anlaşılmaktadır (Turnalı vd., 1984: 147).

Hadikatü'l-Cevami'de ise tekkenin kuruluşu ve Bektaşiliğe geçişi şöyle anlatılmaktadır: "...Sultan III. Osman Han asrında iki defa Şeyhülislam olup ve ikinci defasında Sultan III. Mustafa Han'ın cülusu vukubulan Damatzâde Feyzullah Efendi'nin mahal-i mezburda bir zaviyesi vardır. Müşarünileyh Aralık 1761 tarihinde rıhlet etmekte salat-ı cenazeleri Eyüp Camii'nde eda edildikten sonra zaviye-i mezbure haziresinde defnolunmuştur. Müşarünileyhin isim ve şöhreti olan Damatzâde Feyzullah Efendi evvelki meşihatlerine tarih düşmüştür... Zaviye-i mezbureyi Anadolu payesi ashabından torunları Ârif Efendi Bektaşiye'den bir herife vermekle, Ağustos 1826'da sürgün edilen Bektaşiler ile herif-i mezbur dahi sürgün edilip tekke dahi yıkılmıştır" (Hafız Hüseyin Ayvansarayî, 1281: 303-306).

5 Yakın zamanda SEKA çöplüğündeele geçen Osmanlı evrakı arasında 1761 yılında vefat eden Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi Vakfiyesi'nin de bulunduğu basına yansımıştır. Vakfiyede Şeyhülislamın Sütlüce'deki emlakı üzerinde Bademli Bektaşi Tekkesi'ni kurduğu belirtilmiştir (Abdullah Muratoğlu, "Osmanlı SEKA Çöplüğünde", http://www.yenisafak.com.tr/arsiv/2000/haziran/18/gundem.html, Erişim 03.12.2014).

Uzun yıllar teferrüç mahalli olarak kullanılan Caferabad mahallinin yüksekçe bir yerinde, Nakşi-Müceddidi koluna bağlı Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi'nin bina ettiği[6] ve daha sonra torunu Ârif Efendi tarafından, Nakşi Ayvansarayî'ye göre "Bektaşiye'den bir herife" verilen tekke 1784 tarihli İstanbul tekkeleri listesinde yer almamaktadır (Çetin, 1981: 583-590). Ârif Efendi'nin tekke yönetimini 1814 yılında Bektaşi şeyhlerinden Hafız Ahmet Baba'nın yönetimine bıraktığı, 1826 öncesi tekkenin post-nişinliğine son olarak Mustafa Baba'nın geçtiği anlaşılmaktadır (BOA, MAD, 9766, s. 339; BOA, MAD, 9731, s. 406; Şapolyo, 2004: 384).

Bu tekkenin bir diğer ismi Kömürcü Baba'dır. Bu ismin verilmesinde tekke yakınında çevre halkının Kömürcü Baba veya Kömürcü Evliyası adını verdiği Seyyit Ali Baba'nın 1231 (1815-1816) tarihli mezar taşının bulunmasıdır (bkz. Resim 2). Bu zat Bektaşi menakıplarına giren ve nime'l-çeyş addedilen cihat erlerinden Kömürcü Evliya'dır. Revnakoğlu'na göre, 1826 yılında topa tutularak berhava edilen Bademli Tekkesi'nde Feyzi Baba ve civarında gömülü Kömürcü Ali Baba da post-nişinlik yapmıştır (Turnalı vd., 1984: 148; Göncüoğlu, 2005: 124; Işın, 1994: 134).

6 Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi, Şeyhülislam Damatzâde Ebulhayr Ahmet Efendi (ö. 1741)'nin oğludur. 1701 tarihinde doğmuş, 1761 yılında Sütlüce'deki yalısında vefat etmiştir. Cenazesi kendi yaptırdığı Bademli Tekkesi'nde defnedilmiştir (Müstakimzâde Süleyman Saadettin, 1978: 99).

Bektaşiliğin Yasaklanması (1826) ve Bademli (Kiremitli) Tekkesi

1826 yılında Yeniçeri Ocağı'nın kaldırılmasından hemen sonra Osmanlı merkezi hükümeti ocakla ilişki içerisinde bulunmasından dolayı Bektaşiliği da yasaklamıştır. Ocağın ilgası sırasında bazı Bektaşi şeyh ve dervişlerinin Yeniçerileri destekledikleri iddia edilerek toplanan meşveret meclisinde Bektaşilerin dini kurallara uymadıkları da ileri sürülerek tarikatın İstanbul'dan başlayarak tekkelerinin yıktırılması kararı alınmıştır. Böylece 8 Temmuz 1826 tarihinden itibaren uzun yıllar devam edecek olan Bektaşi yasağı başlamış, İstanbul ve çevresindeki Bektaşi tekkeleri memurlar görevlendirilerek yıktırılmış, emval ve emlakı zapt edilmiş, Bektaşi şeyh ve dervişleri ise ilmiye mensuplarının bol olduğu bölgelere sürgün edilmişlerdir.

Bademli (Kiremitli) Tekkesi 1826 yasağının uygulandığı yerlerden biri olmuştur. Tekkeyi kapatmaya ve yıktırmaya Seyyit İbrahim Nazif Efendi ile Tahir Efendi memur edilmiştir. Daha sonra tekke hakkında yapılan araştırmada buranın Nakşi şeyhlerinden Derviş Mehmet Ağa tarafından 1765 yılında Sütlüce'de yaptırılan Kiremitli Tekkesi olduğu, uzun zamandır Nakşi şeyhler idaresindeyken 1814 yılında Bektaşî şeyhlerinden Hafız Ahmet Baba'nın yönetimine bırakıldığı ve hala onun üzerine kayıtlı olduğu anlaşılmıştır. Neticede bu tekkenin üç tarafı ve harem kısmı tamamen yıktırılıp, 6.080 zira arsası müsadere edilmiştir. Ayrıca

tekke şeyhi Mustafa Baba Birgi'ye sürgün edilip, şeyhin senelik on dört kuruş kira ile tekkeye vakfettiği, tekke civarında bulunan beş kapılı eve de hükümet tarafından el konulmuştur (BOA, MAD, 9766, s. 339; BOA, MAD, 9731, s. 406; Esad Efendi, 1243: 212; Ahmed Cevdet Paşa, 1309: 183).[7]

Bademli (Kiremitli) Tekkesi'nin hükümet tarafından zapt edilen 6.080 zira arsası her metrekaresi kırkar paraya satışa çıkarılırken, etrafı taş duvarla çevrili 390 dönüm arsası ile tekke şeyhi Mustafa tarafından tekke civarında senelik on dört kuruş kira getiren ve tekkeye vakfedilen beş kapılı ev Sultan Bayezid Vakfı'na bırakılmıştır. Bununla birlikte Sütlüce Tekkesi'nin bütün binaları yıkıldıktan sonra sürgün edilen Mustafa Baba'nın, hanımı ve çocukları mağdur olduklarından, onlar için tekke enkazından yeni bir ev yapılmasına izin verilmiştir. Ayrıca tekke civarında bulunan bir kapılı hane Mustafa Baba'nın varislerine bırakılmıştır. Sürgün edilen Mustafa Baba'nın iki eşi, biri Galatasaray'da, diğeri Tophane Ocağı'nda olan iki oğlu bulunduğu anlaşılmıştır (BOA, MAD, 9766, s. 339; BOA, MAD, 9731, s. 406).

1826 Sonrası Bademli (Münir Baba) Tekkesi

Julia Pardoe 1836 yılında Kâğıthane ve civarı hakkında bilgi verirken Sultan II. Mahmut'un askeri lisenin ardındaki tepelerde ok atışları yaptığı ve söz konusu bölgede bazı süslü taşların dikili olduğunu belirtmiştir. Bölgede bulunan askeri okul Mühendishane-i Berî-i Hümayun olup okulun arkasındaki Okmeydanı ile Karaağaç mevkii arasında kalan yamaçlar Bademli Tekkesi'ne yakın bölgelerdir (Göncüoğlu, 2005: 123). 1826'da yıktırılan Sütlüce'deki Bademli Tekkesi XIX. yüzyılın ikinci yarısına kadar atıl durumda kalmıştır. Sultan II. Abdülhamit dönemine ait albümlerde Sütlüce ve çevresini gösteren panoramada Bademli Tekkesi'nin bahçe duvarlarının bir kısmıyla, güneyindeki bazı yapılar görülmektedir. Meydan binasının bulunduğu yer ise boştur. Bu durum 1826'da tekkenin ana binası olan, âyin-i cemlerin icra edildiği meydan kısmının yıktırıldığını ve bu halde tekkenin sözünü ettiğimiz döneme ulaştığını göstermektedir (Göncüoğlu, 2005: 124).

Tekke Sultan II. Abdülhamit döneminde Münir Baba tarafından yeniden canlandırılmıştır. Münir Baba Karagümrüklü'dür. Mekteb-i Tıbbiye'de de eğitim aldığı bilinen Münir Baba, Mühendis Mehmet Raif Paşa'nın oğludur. İlk olarak Karagümrük civarındaki Nureddin-i Cerrahi Tekkesi şeyhi Abdülaziz Efendi'den arâkiyye giymiştir. Bununla birlikte Cerrahi Asitanesi'nin son şeyhi Fahreddin Efendi (ö. 1911)'ye de Bektaşiye'den nasip vermiştir. Münir Baba'nın yetişmesinde Durmuş Hüseyin Baba ve Şair Mihrabî Baba'nın etkisi büyüktür (Yücer, 2003: 441, 503, 627; Turnalı vd., 1984: 148).Ayrıca Münir Baba, son dönem Melâmî-Hamzavî şeyhlerinden Abdülkadir Belhi (ö.1923)'nin

7 Ahmet Lütfi Efendi, Mustafa Baba'nın Güzelhisar'a sürgün edildiğini belirtmektedir (Ahmed Lütfi Efendi, 1290: 151).

müntesiplerindendir (Gölpınarlı, 1992: 181-186; Işın, 1993: 44). İstanbul Bektaşiliğinde önemli bir yeri olan Münir Babailave olarak, Rumelili ozan Matlubî (ö. 1900) tarafından da irşad edilmiştir. İstanbul'da ikamet eden ünlü bir Bektaşi şairi olan Matlubî aynı zamanda keman çalan ve şiirlerinde Talibî adını kullanan bir zattır (Yüksel, 1997: 3643).

Münir Baba bir süre Yedikule Bektaşi Tekkesi şeyhliğinde bulunmuştur. Eğrikapı dışında, Savaklar'da ve bostanlar arasındaki bir konağı kiralayıp burada ikamet etmiştir. 1303 (1885-1886) yılında Bademli tepesindeki Fodlacıbaşı Konağı'nı satın alıp, bir Bektaşi tekkesi haline getirmiş, böylece ömrünün sonuna kadar ikamet edeceği Bademli Tekkesi'ni tekrar faaliyete geçirmiştir. Münir Baba on bir odadan meydana gelen bu tekkeyi, etraftaki altı parça ev ve arsa ile Telgrafçı Nazif Bey'e ait olan haneyi satın alarak büyütmüştür. Baba, bahçe duvarlarını dahi yaptırarak tekkeyi mükemmel bir hale getirmiştir (Turnalı vd., 1984: 148).[8]

Bademli (Münir Baba) Tekkesi'nin XIX. yüzyılın ikinci yarısında ihya edilmiş olan binalarının dış görünüşleri ve tekkenin kurulduğu bölgenin özellikleri şöyleydi: "Meydan, konumu ve boyutlarıyla diğer tekke birimlerine hâkim kılınmıştır. İlk bakışta dikkatleri üzerine toplayacak şekilde arazinin en yüksek noktasına kondurulmuş olan meydan diğer binalardan çok daha büyük ve gösterişlidir. Beşik çatıyla örtülü olan yapının Haliç'e bakan cephesi büyük bir üçgen alınlıkla son bulmakta, bu cephede bol miktarda pencere dikkati çekmektedir. Meydan binasının güneybatısında, bahçenin ortasında, ikinci büyük yapı olan meşruta, güneydoğusunda da diğer binalar (muhtemelen mutfak, kiler, derviş hücreleri, mihman/misafir odaları, diğer servis birimleri) yer alır. Meydanın doğusunda büyük boyutlu, beşik çatılı ahır binası bulunmaktadır. Yapıları kuşatan geniş bahçe yüksek duvarlarla kuşatılmıştır. Bademli (Münir Baba) Tekkesi, yoğun iskân bölgesinin dışında yer alan münzevi ve çevreye hâkim konumu, geniş bir arazi içinde rahatça yayılan binalarıyla geniş kapsamlı bir Bektaşi tekkesinin temel özelliklerini yansıtır. Ayrıca geç dönem Osmanlı mimarisince, tekke yapılarıyla sivil mimari arasındaki yakınlığı sergiler. Özellikle dış görünümüyle geçen yüzyıla ait büyük bir konağı hatırlatan meydan binası, Rumelihisarı'ndaki Nafi Baba Bektaşi Tekkesi'ni, Kazlıçeşme'deki Perişan Baba Tekkesi'ni, ayrıca Kasımpaşa Mevlevihânesi'ni ve Üsküdar Sultantepesi'ndeki Özbekler Tekkesi'ni andırır. Ayrıca tekkenin ahır binasında gözlenen büyüklük de dikkat çekicidir. İstanbul'un çeşitli yerlerinden atlı veya atlı arabayla gelenlerin ihtiyaçlarına göre düzenlenen bu birim Yıldız Sarayı'nın ahır-

8 Şevki Koca, 1870 yılında Hacı Hasip Baba'nın Mehmet Ali Hilmi Dedebaba tarafından Sütlüce Caferabad Tekkesi post-nişinliğine görevlendirildiğini belirtmektedir. Hacı Hasip Baba İskeçe (Kuş-Kuç) Tekkesi'nin onarımını yapmış ve yine bu tekkede vefat etmiştir. Hacı Hasip Baba, İstanbul Karaağaç (Teberli Baba) Tekkesi'nin son post-nişinlerinden Hüseyin Zeki Baba'nın dedesidir (Koca, 2005: 94, 96).

larıyla kıyaslanabilir" (Göncüoğlu, 2005: 124-125). 1890 yılı civarında Pierre Loti tarafından çekilmiş, Sütlüce'yi Halıcıoğlu'nu ve Hasköy'ü kapsayan panaromada Bademli (Münir Baba) Tekkesi binaları görülmektedir (Göncüoğlu, 2005: 123).

5 Nisan 1892 tarihinde Bademli Tekkesi meşihat cihetinin kayıtlarının incelenmesine lüzum görülmüş ve tekkenin kayıtlarının çıkarılıp Meclis-i Meşayih'a gönderilmesi dönemin Şeyhülislamı Mehmet Cemaleddin Efendi tarafından Evkaf-ı Hümayun Nezareti'nden istenmiştir (BOA, EV. MKT. CHT, 284/16). Bununla birlikte 4 Kasım 1899 tarihinde yapılan kayıt incelemesinde Bademlik Bektaşi Tekkesi'ne dair vakıf kaydının bulunamadığı ifade edilerek, tekrar tetkik edilip tekke vakfına ait bilgilerin olup olmadığının ortaya çıkarılması istenmiştir (BOA, EV. MKT. CHT, 458/37).

Münir Baba zamanında Bademli Tekkesi seçkin kişilerin gelip gittiği bir yerdi. Özellikle Mevlevi şeyhleri tekkeye gelir giderdi. Bunlardan Bahariye Mevlevihanesi post-nişini Hüseyin Fahreddin Dede, Münir Baba vasıtasıyla Bektaşiliğe de intisap edip nasip almıştır. Ayrıca Münir Baba'nın müntesipleri arasında İbrahim Baba ve Neyzen Tevfik de bulunmaktadır (Gölpınarlı, 1953: 303; Yücer, 2003: 503; Noyan, 2002: 146, 185; Göncüoğlu, 2005: 124).Neyzen Tevfik 1902 yılında Bademli Tekkesi'ne devam ettiği günlerde Münir Baba'dan el alarak Bektaşi olmuştur.[9] Öte yandan 1826 sonrası tarikata ait tekkeler eskiden olduğu gibi sur dışında faaliyet gösterirken, Bektaşiliğin sur içindeki etkinliğini Beyazıt, Şehzadebaşı, Aksaray ve Çemberlitaş civarında yoğunluk kazanan kahvehaneler üstlenmişlerdir. Bu kahvehanelerde Bektaşiliğin sözcülüğünü yapanlardan biri Bademli Tekkesi şeyhi Münir Baba'nın müridlerinden Mehmet Çınarî (ö.1899)'dir (Işın, 1994: 136; Yücer, 2003: 741).Yine Münir Baba'dan feyz alan şahsiyetlerden bir diğeri Ali Rıza Öge'dir. Rivayete göre Öge zaman zaman Münir Baba'nın tekkesine uğrayıp baba ve Derviş Mihrabi ile sohbet etmiştir. Hatta Derviş

9 Neyzen Tevfik'in hayatı ve Bektaşiliği ile ilgili Mehmet Demirci şu bilgileri vermektedir: "Neyzen Tevfik'in bir de Bektâşîlik yönü vardır. 'Meşrebim Mollâ-yıRûmî,mezhebim Bektâşîdir'ifâdesi ona aittir. Yolu bir ara İstanbul Sütlüce Bektâşî Tekkesi'ne düşer. Merak sâikiyle gitmiştir. Ancak gördüğü sıcak ilgi ve Bektâşî geleneklerini beğenmesi bu tekkeye sık sık uğramasına vesile olur. Tahsil için girdiği medreseden uzaklaştırılmıştır. Mevlevîhânelerde tutunamamıştır. İzmir Mevlevîhânesi'nde gördüğü mânevî atmosferi de özlemektedir. Bu özlemini gidermek için Sütlüce Bektâşî Tekkesi uygun bir yerdir. Tekkenin şeyhi Münir Baba'dan nasip alır… Neyzen Tevfik'in de intisab ettiği Münir Baba (ö.1330/1912) bu tekkenin ünlü şeyhlerinden biridir. Onun zamanında buraya seçkin kimseler devam ederdi. Tekkelerin kapanmasından sonra harap halde idi... Neyzen Tevfik 1904 yılında Mısır'a kaçar. Orada da sıkıntılar peşini bırakmaz ve Kaygusuz Sultan Bektâşî Tekkesi'ne canını atar, bir süre bu dergâhta saklanır. Ancak, burada da kurallara uyamaz ve îkaz edilir, sonunda tekkeden ayrılır." (Mehmet Demirci, "Neyzen Tevfik Bektaşi Dergâhında", www.semazen.net/yazar_yazi.php?id=1257, Erişim 2 Aralık 2014).

Mihrabi'nin tavsiyesi ile Kerbela'ya gitmeye karar vermiştir (Demirci, 2010: 7-8).

Kırım Hanzâdelerinden Mihrâbi de Münir Baba'dan nasibli bir Bektaşi ozanıdır. Ona uzun süre rehberlik yapmıştır. Çelebiler ve Babalar arasındaki anlaşmazlık zamanında Babagân'ın temsilcisi olarak Kırşehir'e gitmiş ve Hacı Bektaş'ta çelebi konağında kalmıştır. Çelebi Cemaleddin Efendi kendisine icazet vermiştir. İstanbul'a geri dönen Mihrâbî'ye, Münir Baba'nın vefatının ardından Bademli Tekkesi'nde post-nişin olması teklif edilmişse de istememiştir. Bu zat 1920 yılında 65 yaşında vefat etmiştir. Mesleğinin Bahriye Kolağalığı (Kıdemli Yüzbaşı) olduğu bilinmektedir (Noyan, 2002: 185).

Münir Baba'nın İstanbul'da ve Bektaşiler arasında büyük bir şöhreti vardı. 1912 yılında vefat eden Münir Baba'nın mezarı tekkesinde değil, tekkesine yakın Feyzullah Efendi Mezarlığı'ndaki, Bektaşi babalarından Feyzi Baba'nın yanındadır (Turnalı vd., 1984: 148). Aynı zamanda şair olup "Hacı Bektaş gülleriyiz/Balım Sultan kullarıyız" nefesi ona aittir.

Biz Hüseyni mevaliyiz
Aşk ehlinin imanıyız
Dertlilerin dermanıyız
Hacı Bektaş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşktır âşıktaki nişan
Aşka uyandır uyanan
Pîrleridir Şâh-ı Merdan
Hacı Bektaş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Bağ-ı irfanın bülbülü
Mürtezâ Ali'nin gülü
Şah aşkına verir dolu
Hacı Bektaş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşk ehlidir bulan necât
Nûş ederler âb-ı hayat
İkrârında eden sebât
Hacı Bektaş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Aşıklara iman olan
Derdlilere derman olan
Muhibb-i hânedân olan
Hacı Bektaş gülleriyiz
Balım Sultan kullarıyız

Derviş Münir kemter kulu
Münkirlere demez belî
Bazen deli bazen Velî
Hacı Bektaş gülleriyiz

Balım Sultan kullarıyız (Sadettin Nüzhet, 1930: 286; Kocadağ, 1998: 279-280).

Yine "Hakdır Allah'ım" dizesiyle başlayan şu şiirin güftesi Münir Baba'ya aittir (Kaçar, 2010: 236):

Hakdır Allah'ım
Muhammed mahım
Ali'dir Şâhım
Allah eyvallah.

Fatıma Zehra
Hatice Kübra
Nuri Kibriya
Allah eyvallah.

Aşka burhanım
Sırrı Rahman'ım
Derde dermanım
Allah eyvallah.

Can ile canım
Din ü imanım
Vird-i zebanım
Allah eyvallah.

Ali'den nimet
Velî'den himmet
Dervişten hizmet
Allah eyvallah.

Yüzümüz yerde
Özümüz darda
Huzur-ı Pîr'de
Allah eyvallah.

Müniri kemter
Sizden ey server
İsteriz kevser
Allah eyvallah.

Münir Baba edip ve kâmil bir zattır. Şiirlerinde "Derviş Münir" ve "Müniri" mahlasını kullanmıştır. Sultan II. Abdülhamit döneminde İttihat ve Terakki Cemiyetinin faaliyetlerine destek veren tekkelerden biri Bademli (Münir Baba) Tekkesi'dir. Zira Rumelihisarı'ndaki Nafi Baba Tekkesi Jön Türklerin toplantı mekânı haline gelirken, Avrupa'dan gelen gazete ve dergiler, Bademli Tekkesi şeyhi Münir Baba ve oğlu Hüseyin Ulvi Baba vasıtasıyla üyelere dağıtılmıştır (Haksever, 2009: 48-49).

Münir Baba 80 yaşında vefat etmiştir. A. Rıfkı'nın 1328/1912 tarihinde yayınlanan Bektaşi Sırrı adlı eserinde Münir Baba tekkenin şeyhi olarak gösterildiğine göre bu tarihte hala hayattadır (A. Rıfkı, 1328: 124). Yaşlı olmasına rağmen hafızasının yerinde olduğu, gayet zarif ve nüktedan bir kişiliğe sahip bulunduğu rivayet edilmektedir. Münir Baba'nın oğlu Hüseyin Ulvi Baba (Derer) ise Ankara'da ikamet etmiştir. Türk Ticaret Bankası'nın müdürlüğünü yapmıştır. 1950

yılında Umumi Mağazalar Türk Anonim Şirketi'nin idare meclisi azalığına seçilmiştir (Resmi Gazete, Sayı: 7680, 12 Aralık 1950, s. 168). Hüseyin Ulvi Baba, 4 Haziran 1958 tarihinde vefat etmiş, vefat haberi gazetede "Büyük Kayıp" başlığıyla duyurulmuş, cenazesi Asri mezarlıkta defnedilmiştir. Geride Emel Derer isminde bir kızı kalmıştır. Zira Hüseyin Ulvi Baba'nın vefat haberinde oğlu Muhib Derer Bey'den merhum olarak söz edilmiştir (Cumhuriyet, 5 Haziran 1958, s. 3). Hüseyin Ulvi Baba'nın oğlu Muhib Bey'in Ankara Halk Sağlığı T.A.Ş. müdürlüğü yaptığı tespit edilmektedir (Noyan, 2002: 185).

Münir Baba'nın kızı Saadet Hanım ise Sarıyer'de oturmuştur. Revnakoğlu'nun Rauf Alpin isimli bir kişiden aldığı bilgilere göre, Münir Baba'nın oğlu Ankara'da bir bankanın müdürü idi. Kızı Saadet Hanım'ın oğlunun da adı Münir'di. Münir Bey, 1950 yıllarında Galata'da bir laboratuvar sahibiydi (Turnalı vd., 1984: 148).

Hacı İsmail Beyzâde Osman Bey 1304 (1886-1887) tarihli Mecmua-i Cevâmi'sinde İstanbul'daki dokuz Bektaşi tekkesinden biri olarak Hasköy Bademlik'teki Münir Baba Tekkesi'ni saymaktadır (Hacı İsmail Beyzâde Osman Bey, 1304: 74). Bandırmalızâde Ahmet Münib Efendi'nin Mecmua-i Tekaya adlı eserine göre ise 1307 (1889-1890) yılında Sütlüce'de bulunan Bademli Tekkesi'nin başında Münir Efendi bulunuyordu. Bektaşiliğin hala yasaklı olması sebebiyle de burası ayin günü perşembe olan "sureta" Nakşi tekkeleri arasında sayılmaktaydı (Bandırmalızâde Ahmed Münib Efendi, 1307: 13). Reşat Ekrem Koçu, Münib Efendi'nin bilgi verdiği Bademli Tekkesi'nin mürtefi bir yerde olduğunu, Caferabad Tekkesi'nin sonradan bu tekkeye dönüştüğünü belirtmiş, Vak'a-i Hayriye'den sonra kapatılan bütün Bektaşi tekkeleri gibi buranın da Nakşi tekkesi olduğunu söylemiştir (Koçu, 1963: 3331).

1826 ve sonrası bilinen post-nişinleri Mustafa Baba, Cafer Baba, Kömürcü Baba ve Münir Baba'dır (Kocadağ, 1998: 278). 1919 yılına ait Yeşilzâde Mehmet Salih'in Rehber-i Tekâyâ'sında İstanbul'daki on iki Bektaşi tekkesinden biri Sütlüce'de Münir Baba Tekkesi'dir (Aşkar, 2000: 158). Halûk Şehsuvaroğlu'nun listesinde ise Sütlüce'de Bademli Tekkesi adıyla ve Nakşi olarak kayıtlıdır (Şehsuvaroğlu, 2005: 268).

Geniş bir arazi üzerinde ahşap binalardan meydana gelen Bademli (Münir Baba) Tekkesi, tevhidhâne ve meşrutadan oluşmaktaydı (Kaya, 2004: 19). 1925 yılında tüm tekke ve türbelerle birlikte bir defa daha kapatılmıştır. Tekke, 1934 tarihli İstanbul Belediyesi Şehir Rehberi'nin 17 numaralı paftasında Salaş Sokağı'na paralel olarak uzanan Şeker Kuyusu Sokağı üzerinde, eski kapı numarası 7 olan binada bulunuyordu. Günümüzde ise Salaş Sokak'ta 1876 ada 10 parselde yer almaktaydı. Tekkenin arazisi Münir Baba'nın varisleri tarafından 12 Haziran 1936'da satışa çıkarılmış ve 1940 yılında tekke yıktırılmıştır (Kaya, 2004: 19). Fazıl

Ayanoğlu'nun 1938-1940 yıllarında çektiği fotoğraflarda tekke haziresinin bahçe ve kümes haline getirildiği, buradaki mezar taşlarının ters çevrilerek çit direkleri olarak kullanıldığı görülmektedir. Başka bir fotoğrafta hazirenin gerisinde Bademlik mevkii olan sırtlara doğru selvi ağaçlarıyla kaplı bir mezarlık görülmektedir (Göncüoğlu, 2005: 123). Kömürcü Baba'nın mezarı da tekkenin cümle kapısının sağ tarafına düşüyordu. Tekkenin arsası üzerinde günümüzde Cemal Artüz İlkokulu bulunmaktadır. Ayrıca tekkeden günümüze kalanlar Sütlüce Salaş Sokak'ta tekkenin kurucularından Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi haziresindeki birkaç harap mezardan ibarettir (Turnalı vd., 1984: 145, 148, 161).

KAYNAKÇA

A. Arşiv Belgeleri

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA), EV. MKT. CHT, 284/16.

BOA, EV. MKT. CHT, 458/37.

BOA, MAD, 9731, s. 406-407.

BOA, MAD, 9766, s. 338-339.

Vakıflar Genel Müdürlüğü Arşivi (VGMA), Defter nr. 666, s. 105.

B. Kaynaklar ve Araştırma Eserler

A. Rıfkı. (1328). Bektaşi Sırrı. C. II. Dersaadet.

Ahmed Cevdet Paşa. (1309). Tarih-i Cevdet. C. XII. Dersaadet.

Ahmed Lütfi Efendi. (1290). Tarih-i Lütfi. C. I. İstanbul.

Âşık Mehmed. (2007). Menâzirü'l-Avâlim. Haz. Mahmut Ak. C. III, Ankara.

AŞKAR, Mustafa. (2000). "Son Dönem Tekke Mecmûalarından Yeşilzâde Mehmed Salih Efendi'nin Rehber-i Tekâyâ'sı". Tasavvuf, Sayı: 3, 129-166. Ankara.

Bandırmalızâde Ahmed Münib Efendi. (1307). Mecmû□a-i Tekâyâ, İstanbul.

ÇETİN, Atillâ. (1981). "İstanbul'daki Tekke, Zaviye ve Hankahlar Hakkında 1199 (1784) Tarihli Önemli Bir Vesika", Vakıflar Dergisi, Sayı: 13, 583-590. Ankara.

DEMİRCİ, Mehmet. "Neyzen Tevfik Bektaşi Dergâhında", www.semazen.net/yazar_yazi.php?id=1257, Erişim 2 Aralık 2014.

DEMİRCİ, Yakup Orkun. (2010). Kadîmî Divanı, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Basılmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara.

Esad Efendi. (1243). Üss-i Zafer. İstanbul.

Evliya Çelebi b. Derviş Mehmed Zıllî. (2006). Evliya Çelebi Seyahatnâmesi. Haz. Robert Dankoff-Seyit Ali Kahraman-Yücel Dağlı. C. I. İstanbul.

GÖLPINARLI, Abdülbaki. (1992). Melâmilik ve Melâmiler. İstanbul.

_____. (1953). Mevlana'dan Sonra Mevlevilik. İstanbul.

GÖNCÜOĞLU. Süleyman Faruk. (2005). Tarihte Hasköy (Hasköy, Sütlüce ve Halıcıoğlu Semtleri Monografis). İstanbul.

Hacı İsmail Beyzâde Osman Bey. (1304). Mecmû'a-i Cevâmi. C. II. Dersaadet.

Hafız Hüseyin Ayvansarayî. (1281). Hadikatü'l-Cevâmî, C. I. İstanbul.

HAKSEVER, Ahmet Cahit. (2009). "Osmanlı'nın Son Döneminde Islahat ve Tarikatlar: Bektaşilik ve Nakşbendilik Örneği". EKEV Akademi Dergisi, Yıl 13, Sayı: 38, s. 39-60.

IŞIN, Ekrem. (1993). "Abdülkâdir Belhî". Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. C. I. İstanbul.

_____. (1994). "Bektaşilik". Dünden Bugüne İstanbul Ansiklopedisi. İstanbul.

KAÇAR, Gülçin Yahya. (2010). "Bektaşi Nefeslerindeki Melodik ve Ritmik Özellikler". Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, Sayı: 55. s. 219-237. Ankara.

KAYA, Ali. (2004). "İstanbul'daki Alevi-Bektaşi Tekke ve Dergâhları-II". Serçeşme, Sayı: 3. İstanbul.

KOCA, Şevki. (2005). Bektaşilik ve Bektaşi Dergahları. İstanbul.

KOCADAĞ, Burhan. (1998). Şahkulu Sultan Dergâhı ve İstanbul Bektaşi Tekkeleri. İstanbul.

KOÇU, Reşat Ekrem. (1963). "Ca'fer-âbâd Tekkesi". İstanbul Ansiklopedisi. İstanbul.

Kolağası Mehmed Râif. (1314). Mir'at-ı İstanbul. İstanbul.

Köprülüzâde Mehmed Fuad. (1925). "Azeri Edebiyatına Dair Notlar: Hasan Oğlu ve Habîbi", Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası, C. IV, Sayı: 1, İstanbul.

MURATOĞLU, Abdullah. "Osmanlı SEKA Çöplüğünde", www.yenisafak.com.tr/arsiv/2000/haziran/18/gundem.html, Erişim 03.12.2014.

Müstakimzâde Süleyman Saadettin. (1978). Devhatü'l-Meşayih (Osmanlı Şeyhülislamların Biyografileri). İstanbul.

NOYAN, Bedri. (2012). Bütün Yönleriyle Bektâşîlik ve Alevîlik. C. V. Ankara. Resmi Gazete, Sayı: 7680, 12 Aralık 1950, s. 168.

Sadettin Nüzhet. (1930). Bektaşi Şairleri. İstanbul.

ŞAPOLYO, Enver Behnan. (2004). Mezhepler ve Tarikatlar Tarihi. İstanbul.

ŞEHSUVAROĞLU, Halûk. (2005). Asırlar Boyunca İstanbul. İstanbul.

TURNALI, Bilgin; YÜCEL, Esin. (1984). "İstanbul'daki Bazı Tekkelerin Yerlerine Dair Bir Araştırma". Vakıflar Dergisi, Sayı: 18, Ankara.

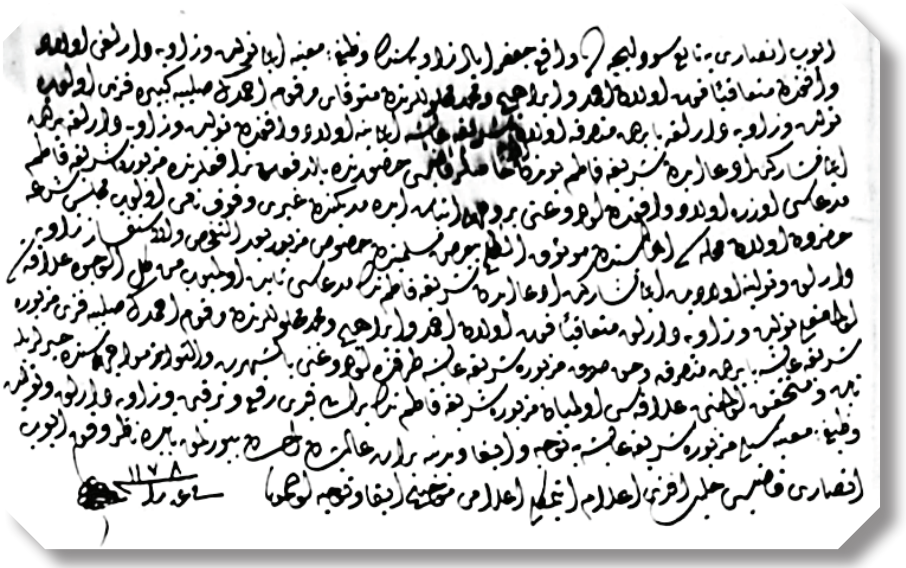
YÜCER, Hür Mahmut. (2003). Osmanlı Toplumunda Tasavvuf (19. Yüzyıl). İstanbul.

YÜKSEL, Müfid. (1997). "İstanbul Bektaşi Tekkeleri". Cem, Sayı: 71.

EKLER

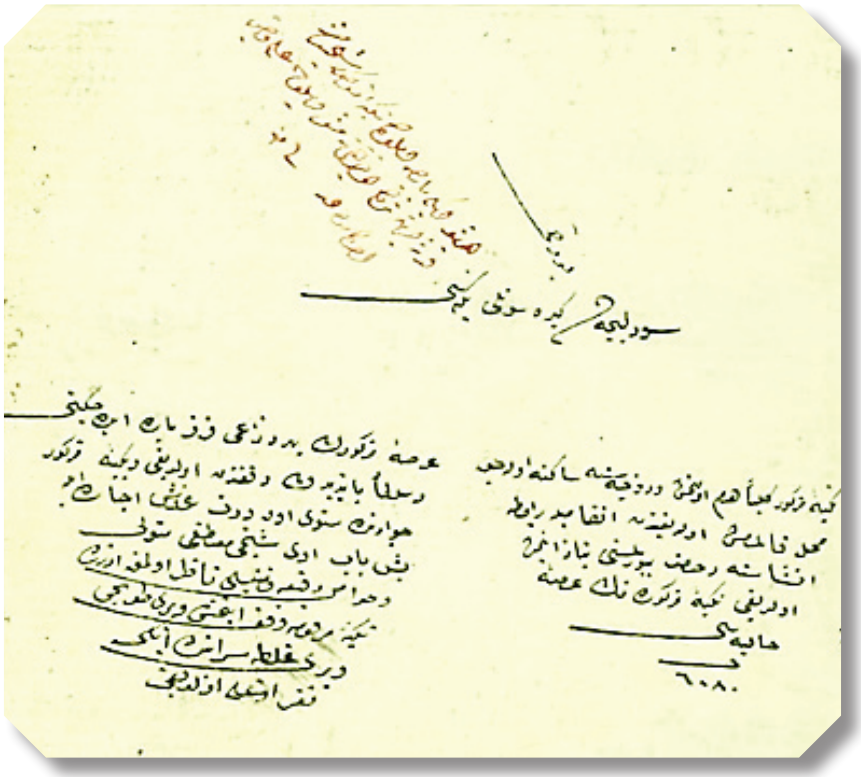
A. BELGELER

Belge 1. Caferabad Tekkesi'nde 1764 yılında tevliyet ve zaviyedarlık değişimi (VGMA, Defter nr. 666, s.105).

Eyüp Ensârî'ye tâbi' Südlüce'de vâki' Ca'ferabâd zâviyesinde vazife-i mu'ayyene ile tevliyet ve zâviyedarlığı evlâd-ı vâkıfdan müte'âkiben fevt olan Ahmed ve İbrahim ve Mehmed mahlûllerinden müteveffâ-yı merkûm Ahmed'in sulbiye kebîre kızı olub tevliyet ve zâviyedarlığa bâ-berât mutasarrıf olan Şerîfe Â'işe ile yine evlâd-ı vâkıfdan tevliyet ve zâviyedarlığa ile müşâreket iddi'â eden Şerîfe Fâtıma bundan Hasköy kadısı huzûrunda bi'd-defe'ât terâfi'lerinde mezbûre Şerîfe Fâtıma müdde'âsı üzere evlâd-ı vâkıfdan olduğunu ber veçhile isbât edemediğinden gayrı vukûf nâmı olub meclis-i şer'a hazırûn olan mahallesi ahalisinden mevsûkü'l-kalem bi-arz-ı Müslimînden husûs-ı mezbûr ba'de't-tefehhüs ve'l-istifsâr zâviyedarlık ve tevliyete evlâdiyet ile müşâreket iddi'â eden Şerîfe Fâtıma'nın müdde'âsı sâbit olmayub min külli'l-vücûh alakası olmamağla tevliyet ve zâviyedârlık müte'âkiben fevt olan Ahmed ve İbrahim ve Mehmed mahlûllerinden merkûm Ahmed'in sulbiye kızı mezbûre Şerîfe Â'işe bâ-berât-ı mutasarrıf ve hak-ı sarf-ı mezbûre Şerîfe Â'işe tarafında olduğunu bâ-şöhret ve't-tevâtür muvâcehesinde haberleriyle tebeyyün ve müstehak olmağın alakası olmayan mezbûre Şerîfe Fâtıma'nın berât kaydı ref' ve terkîn ve zâviyedârlık ve tevliyet vazîfe-i mu'ayyenesiyle mezbûre Şerîfe Â'işe'ye tevcîh ve ibkâ ve yedine berât-ı âlişân ihsân buyurulmak bâbında nazar-ı vakf Eyüb Ensârî kadısı Halebî Efendi i'lâm etmekle i'lâmı mûcibince ibkâ ve tevcîh olundu fî gurre-i Ra sene 1178 (Eylül 1764).

Belge 2. Sütlüce Tekkesi'nin kapatılması ve emlakının zaptı ile ilgili arşiv belgesi (BOA, MAD, 9731, s. 406).

bu dahî

Südlüce'de Kiremütlü tekyesi

İş bu iki parça emlak tekye-i mezkûre şeyhinin varislerine terk olunduğundan şu verilen ilmühaberi ahkâmında kayd fî 13 Receb sene 1242 (10 Şubat 1827).

Tekye-i mezkûr külliyen hedm olunmuş ve zevcesine sâkine olacak mahal kalmamış olduğundan enkâzıyla bir oda inşâsına ruhsat buyurulmasını niyâz etmiş olduğu tekye-i mezkûrenin arsa-i hâliyyesi

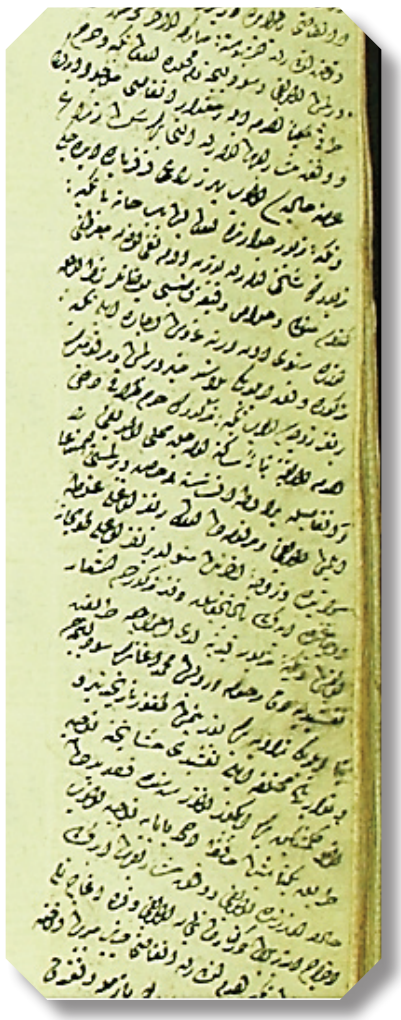
zirâ'

6080

arsa-i mezkûrun bir zirâ'ı kırk para edeceğini ve Sultan Bâyezid-i Velî vakfından olduğu ve tekye-i mezkûr civârında senevî on dört guruş icâre ile beş bâb evi şeyhi Mustafa

mütevelli ve havvâs-ı vakfiye (?) kadısı nâzır olmak üzere tekye-i merkûme vakf etmiş ve biri Topçu ve biri Galatasarayında iki nefer oğlu olduğu.

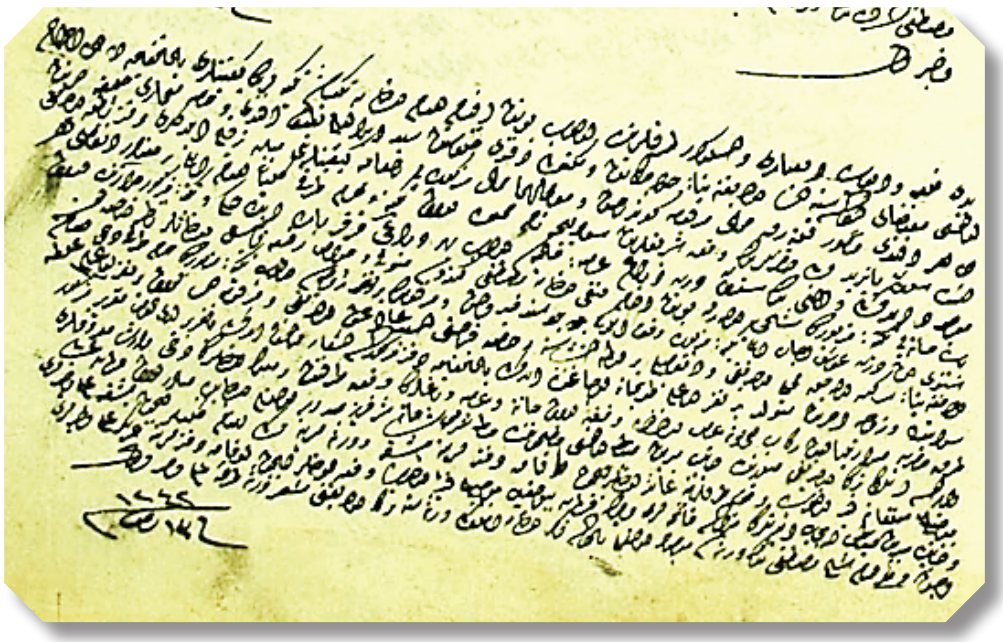
Belge 3. Sütlüce Tekkesi'nin kapatılması ile ilgili arşiv belgesi (BOA, MAD, 9731, s. 406).

"…ve Südlüce nâm mahalde olan tekye ve üç tarafı külliyen hedm ile mikdar-ı enkâzı mevcûd idüğü ve vakf-ı müşârünileyhden olarak altı bin seksen zirâ' arsa-i haliyyesi olub beher zirâ'ı kırkar para ideceği ve tekye-i mezbûr civârında olan beş bâb hâneyi tekye-i mezbûrun şeyhi olarak bundan akdem nefy olunan Mustafa kendisi mütevelli ve havvâs-ı vakfiye (?) kâdısı bulunanlar nâzır olmak üzere senevî on dört guruş icâre ile tekye-i mezkûrun vakf eylediği bilâ sened haber verilmiş ve merkûmun bir nefer zevcesi olub tekye-i mezkûrun harem tarafı dahî hedm olduğuna binâ'en sâkine olacak mahalli olmadığı ve enkâzıyla bir oda inşâsına ruhsat verilmesini istid'â olduğu ve merkûmeden olan

bir nefer oğlu Galatasarayında ve zevce-i aharından mütevellid bir nefer oğlu Tophane ocağında idüğü bi't-tahkîk defter-i mezkûrda iş'âr olunmuş ve tekye-i mezbûr kaydına lede'l-mürâca'a tarikat-ı Nakşibendiyeden merhûm Derviş Mehmed Ağa'nın Südlüce'de binâ eylediği zâviyenin yüz yetmiş dokuz tarihinden beri bu tevârih-i muhtelife ile Nakşîbendi meşâyihina tevcîh olunagelmiş iken bin iki yüz otuz senesinde kasr-ı yedden tarîk-i Bektâşîden Hâfız Ahmed Baba'ya tevcîh olunub hâlâ üzerinde olduğu ve vakf-ı müşârünileyhden idüğü ihrâç ettirilen derkenârdan nümâyân olduğu…"

Belge 4. Sütlüce Tekkesi'nin kapatılmasıile ilgili arşiv belgesi (BOA, MAD, 9766, s. 339).

Yedikule ve Eyüp el-Ensârî ve Üsküdar taraflarında olub bundan akdem hedm olunan Bektâşî tekyelerinin keyfiyetleri bi'tahkîk zâhire ihraç olunması muktezâ-yı irâde-i seniyyeden olduğuna binâ'en hovâcagândan ve mektûbî defteri hulefâsından Seyyid İbrahim Nazif Efendi ve Hâssa mi'mârı halifelerinden Tahir Efendi me'mûr kılınarak mahal-i merkuma gönderilmiş ve mûmaileyhümâ mahal-i mezkûreyi bi'l-mu'âyene keyfiyetlerini mübeyyin terkîm eyledikleri defterde nâtık olduğu üzere Sultan Bâyezid-i Velî hazretlerinin vakf-ı şerîflerinden Südlüce nâm mahalde olan tekyenin harem tarafı külliyen hedm ile bir mikdâr enkâzı mevcûd idüğünden ve altı bin seksân dört zirâ' arsa-i hâliyyesi olub beher zirâ'ı kırkar pâra ideceği ve tekye-i mezkûr civârında olan beş bâb hâneyi tekye-i mezbûrun şeyhi olarak bundan akdem nefy olunan Mustafa kendüsü mütevellî ve havvâs-ı vakfiye

(?) kadısı bulunanlar nâzır olmak üzere senevî on dört guruş icâre ile tekye-i mezbûre vakf eylediği bilâ sened haber verilmiş ve merkûmun bir nefer zevcesi olub tekye-i mezkûrun harem tarafı dahî hedm olduğuna binâ'en sâkine olacak mahalli olmadığını ve enkâzıyla bir oda inşâsına ruhsat verilmesinin istid'â olunmuş olduğunu ve merkûmeden olan bir nefer oğlu Galatasarayında ve zevce-i aharından mütevellid bir nefer oğlu Tophane ocağında idüğü bi't-tahkîk defter-i mezkûrda iş'âr olunmuş idüğübâ-takrîr-i lede'l-havâle takrir-i mezkûr taraf-ı hazret-i sadâretpenâhîden rikâb-ı hümâyûna arz olundukda vakfiye olan hâne ve arsa ve bağların vakfı tarafından ve mülk olanların dahî vâris-i ma'rûfları var ise anlara terk olunduğu surette cânib-i mirîden zabt olunması husûsunda emr-i şâhâne şerefrîz-i sudûr olunan olbâbda sâdır olan mehât-ı âlî mûcibince muhakkıkâne kayd olunub vakf taraflarına â'id olanlar için evkâf defterlerine başka ve vereselerine terk olunanları için başka ilmühaberleri ve canîb-i mirîden zabtı icâb edenlerin irâde-i kâ'imeleri verilmek fermân buyurulmağın mûcibince kayd olunub vakf olanlar için evkâf defterlerine diğer ilmühaberleri verilmiş ve merkûm Şeyh Mustafa'nın veresesi mevcûd olmağla bâlâda zikr olunan emlâkın veresesine terk olduğunu müş'ir verese tarafına ilmühaberi verildi fî 13 Receb sene 1242 (10 Şubat 1827).

B. RESİMLER

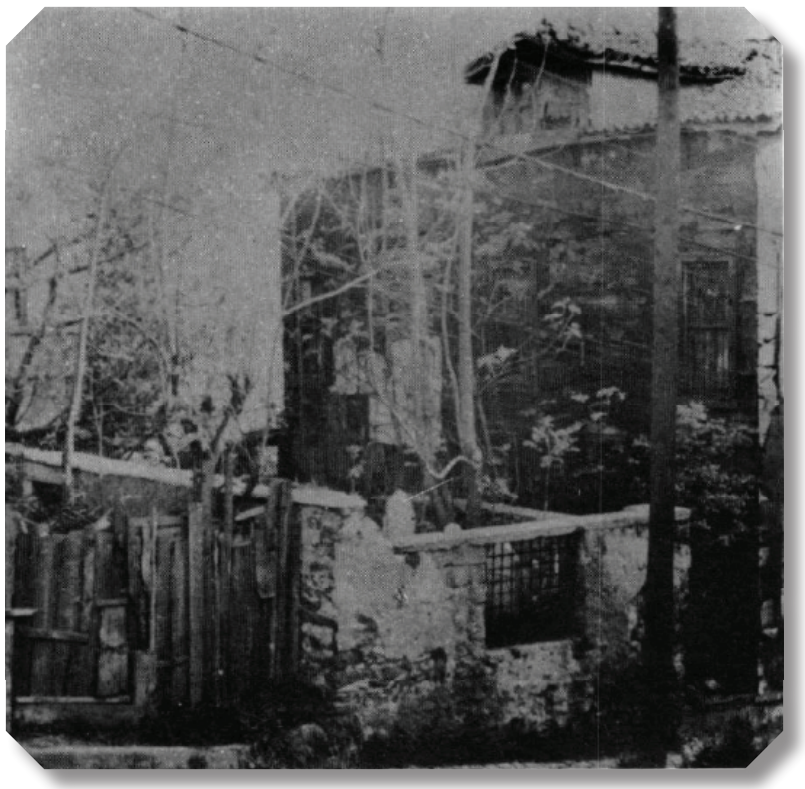
Resim 1. Bademli Tekkesi'nin 1970 yıllarına ulaşan yapı parçaları ve mezar taşları (Göncüoğlu, 2005: 124).

Resim 2. Bademli Tekkesi'nin cümle kapısının sağ tarafına düşen Kömürcü Baba (Seyyit Ali Baba)'nın mezarı ve tekke arası üzerinde bulunan Cemal Artüz İlkokulu (1984 yılı) (Turnalı vd., 1984: 161).

Resim 3. Sütlüce'de Salaş Sokak'ta bulunan Bademli Tekkesi'nin kurucularından Şeyhülislam Damatzâde Feyzullah Efendi haziresi (1984 yılı) (Turnalı vd., 1984: 161).

Resim 4. Bademli Tekkesi'nin 1826 sonrası kurucusu Münir Baba'nın temsili bir resmi (Kocadağ, 1998: 278).

